

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGS CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Kedden Május' 28-dik napján, 1816-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Viszsa verettetvén az insurgensek Május' 4-dikén éjjel a' Grenoblei kapuk elől, mindjárt azután (5-dikben) ilyen proklamációt intézett a' Prefektus a' néphez: —

„Egy bűnös próbatétel megzavará Grenoble városának tsendességét egy szempillantatig. A' tisztviselő karoknak vigyázósága, a' Gen. D o n a d i e u által elővéte-tett hathatós eszközök, 's az egymással a' vitézségben vetélkedő seregeknek felségsbátorsága, minden veszedelmet elhárítának. A' rendnek barátjai az igaz Frantziák, szerentségeknek tarthatják magokat azért, hogy ez a' történet a' támadóknak, a' magok állapotjának 's bűnös próbatételeiknek semmi voltát megmutatja és arra kényszeríti őket, hogy a' setétségbe vissza térvén, onnét ki ne lépjenek többé, a' nyomban követő legkeményebb módon való megbüntetés nélkül. Ez a' boldog felzendülés semmivé tétetődék; az Isere departamentjébéli Légión az öszszeeskültek' maradványait üzőbe vette, 's az Álló-ítélőszék haladék és irgalmasság nélkül ki fogja fejekre mondani a' törvények által meghatározott halálos ítéletet. —

„Grenobléi lakosok! éljete bátorságban a' békességnek 's a' ti Királytok' országlásának jó teteményeivel; ne féljenek

az ő hűséges szolgálai azt a' szeretetet kiműtatni, a' melly valósággal nem egyéb, hanem a' haza' igaz szeretete! Azok pedig, a' kik ezen nemes és virtusokkal tündöklő érzékenységnek nem részeseik, legalábbgyőződjenek meg a' felől, hogy magokat a' Királyi Országlás' hatalmának, valamint böltsességből úgy kéntelenségből is, alája adni köteleztettek. Éljen a' Király! Éljenek a' Bourbonok mind örökké! — „Költ Grenoble-ban Május' 5-dik napján 1816-ban. —“

„Gróf Montlivault, Prefektus.

A' következő napokon még több eféle proklamációkat is adtak ki az Isere departamentje' előljárói, mellyek között itt következik egynéhány: —

a) — „Május' 6-dik napján este. Az Isere departamentje olyan állapotban lenni hirdettetik, mintha az ellenség viná; a' polgári és katonai tisztviselő karok végső határozásbéli hatalommal birnak; a' Király meg van elégedve az Előljárókkal és katonaszemélyekkel; a' seregek külömbkülömbpontokon megmozdultak, hogy az Isere' departamentjét elfoglalják, 's a' bűnösöknek megbüntetését bátorságossá tegyék. Ezek által a' törvények' közönséges folyamatját felbészakasztó utasítások által, mind azok a' békességszerető polgárok megfog-nak szükségesképpen nyugtatódni, a' kik

tudják azt, hogy az ő polgári és katonai tisztviselőik megszűnés nélkül és egész vigyázással azon fognak iparkodni, hogy a rend fenntartassék 's a Király' szolgálatja pontosan megtétetessék. Reszkessenek a' rossz hazafiak! A' rebelleseket irgalmasság nélkül meg fogja találni a' törvény' pailasa. — "

„Dona die u, General-Lajtnánt
„Gróf Montlivault, Préfektus.

b) — „Május' 7-dikén:

1) Mind azok, a' kik ezen parantsolatnak kihirdetetésétől fogva számlálván 24 óra alatt, minden nállok találtató fegyvert és töltést, akár mi módon jutottak is ahoz, a' magok helységekbeli Polgármesteri házhoz nem visznek és kézhez nem adnak, a' támadás' részeseinek lenni tartatnak, 's mint olyanok criminaliter üldöztetnek; hasonló történik mind azokkal, a' kik valahol valami fegyvert vagy töltést eldugva lenni tudván, helyben mindjárt bé nem jelentik. Minden polgár hasonlóképpen bejelenteni köteleztetik, hogy mitsoda vadász fegyverek, pisztolyok, 's egyéb efféle fegyverek találtak nálla.

2) Minden Polgármesteri tisztségek laistromba írni köteleztetnek a' lakosoktól nekik által adatott katona és vadász fegyvereket.

3). Azok a' Biztosok, kik még a' múlt hónap' 12, 16, és 27-dik napjain kiadatott végzéseink által a' végre kinevezettek, hogy a' fegyvereknek összszedése végett a' kantonokat fegyveres sereggel béjárják, mind azoknak az embereknek neveiket felírni köteleztetnek, a' kik ezen rendelkezésekkel ellenkezőleg tselekesznek. —

4). A' kikre reá bizonyosodik az; hogy a' támadóknak menedékhelyet adtak magoknál, mint a' bűnnek részesei, criminaliter üldöztessenek.

5). Százszot fogva három ezer Frankig való jutalom ígértetik mind azoknak, kik

az összszeesküvésnek gerjesztőit, fejeit, elősegelőit, kiadják. —

6). *La-Murei* születésű, hajdaniágyuzó tiszti Guillote, a' ki ezen közönségtben a' támadást igazgatta, 's a' kimár egy versben az *Angouleme* kegyelmessége által a' halálos büntetéstől megszabadított, és most magát ismét a' háladatlanságnak és árulásnak ezen kettős motskával meggyalázta, a' közönséges üldöztetésnek által adatatik, 's annak, a' ki őtet az Álló-ítélőszék' kezébe szolgáltatja, jutalomúl 100 Frankok (40 's nébány forintok) adattanak. — "

„Gróf Montlivault, Préfektus.

c). — „Május' 7-dikén. Katonaparantsolat. Meggondolván a' General-Lajtnánt, hogy a' politzia által eddig a' végre kiadatott minden vizsgálódások és parantsolatok mellett is, hogy az idősebb *Didier* urnak személyét kézre keríteni lehessen; ki a' múlt Januáriusban Lyonban történt revolúziós mozgásoknak főbb szerzője volt, ő nem tsak hogy az ellene intézetett nyomozások elői ki tudott állani, hanem még olyan menedékhelyekre is talált ezen departamentben, mellyek néki könnyebbé tették azt, hogy ennek a' mostani támadásnak is legfőbb gerjesztője lehessen, meghatározza: — 1), hogy annak a' háznak lakosai, melyben az említett *Didier* úr megtaláltatik, katona biztosság' eleibe állittassanak, 's agyon lövettesenek — 2), hogy a' ki őtet kézhez szolgáltatja, 3000 Frankot kapjon jutalomúl. Ő egy 64 esztendő, 5 lábnyom és 5 szol margasságú, fekete szemöldökű, feketés barna szakállú, nagy homlokú, sas orrú, közepszeleességű homlokú; halavány ábrázatú, tétovázó 's egy kevéssé sántikáló ember. "

Május' 6-dikán már három lázasszó emkereket halálra ítelt volt az Álló-ítélőszék, kiknek neveik ezek: *Buifson*, *Dreuet*, és *Dávid*. A' 4-dik, egy *Cloude* nevű ártatlannak találtatott. *Dávid* a' Király

könnyörületességébe ajánlotta az ítélszék. A két első 8-dikban délután agyon löttek.

Az itt következő levélben, a mely Máj. 9-dikén indult *Grenoble*ből, némely újabb körülállások találtak ezen zendülésről: — „Azok az eszközök, mellyekkel itt a nyughatatlanok a népnek fellázasztásában éltek; most is csak azok voltak, mellyeknek ők már ezerszer hasznat vettek; és a mellyek egy már huszonöt éztendeig tartott revolúzió által egészen elromlott népnél nem könnyen hibázhatják-e a magok czélokát. A falukon *emissariusok* jártak széllyel, efféleket hirdetvén, hogy a *dézmát* (tizedet) ismét behozzák, s azoktól, a kik nemzeti jószágokat vásárlottak; ezeket vissza veszik; hogy 400,000 Törökök már útban vannak Francia ország felé, a kik azért jönnek, hogy a Respublikát helyreállítsák, s a liberalis gonogikodásnak triumphusát bítorságba helyeztessék. Még tsudáknak beszéllése által is fontosították a lázszatók a magok erősítéseiket, példának okáért: hogy a szabadságnak helyreállítására a Törököknek közelgetését már bizonyos égi jelek is mutatják, s hogy a tyúkok sok helyeken három színű tojásokat tojnak. Ezen és több ilyen mesék által engedte elszábitani magát ez a nép! *Lyonban* már régen tudva volt, hogy öszszetsküvesen dolgoznak a békételenek; de nem lehetett elfogui a főbb lázszatókat, mert nem volt nyilvánosság bizonyosság ellenek; csak a siket hír szaronyalt a nép között. Nagy titokban efféleket is sügtak a tsábitok a köz nép füleibe: *A jó emberck nagy gazdagságra fognak nem soká kapni, a nélkül, hogy nagy fáradságot kellene tenniük . . . . Duellálások* is gyakran történtek a közönséges dolgokat illető velekedésbéli külömbözés miatt; a sok féle titkos öszszegyülekezéseket is észre lehetett venni; a hivatalszerént való levelezéseknek elfogattatások végett titkos strázsák voltak bizonyos helyekre állittatva. *Lyon* mellett nyoltz ilyen oláklodókat fog-

tak-el. Kevés napoktól fogva efféle rövid proklamációk is függesztettek ki itt-ott a falakra: *A nép vegyen botot a kezibe a haza szabadságának megtartására! A Londoni újságokban kijött Párisi levelek szerint, azon kártyákon, mellyek ismértető jegytil az öszszeesküdtek között kiosztattak, a száraz petséten kívül találtak még ezek a szavak is: *Union, Liberté, Patrie.* Az 1793-dik esztendőbeli hasonló kifejezések közül csak ez a kettő nem volt ott: *Fraternité ou la Mort!* A *Grenoblei* s ataljárójában az egész *Isere* departament' Elöljárói nagy buzgóságot bizonyítottak s ez által leg nagyobb ditséretre tették méltókká magokat: hanem tsakugyan vannak még is olyan emberek (igy végzi szavait az író); kiknek esküvések tartja, hogy semmivel meg ne elégedjenek; és a kik, mikor a haza ellenségeiről van szó, mindenkor emberiséggel lévén tele, most is így fejezik ki magokat ékes szókkal: *Generális Donadicunk* a lett volna köteleessége, hogy előbb hogysém a verekedés elkezdődött, *parlamentirozott* vagy elégedett volna jó szöbá a támadókkal, s kérte, vagy kéreással kényszerítette volna a *Rebellis Urakat*, hogy térjenek vissza bonnyokba! Isten őrizze Monárkiánkat az ilyen okoskodóktól, s Politikus Öltalmazóktól!*

Azok közül, a kik magokat a *Grenoblei* támadás' alkalmatosságával a Királyhoz való hűségek által megkülömböztették, már többek elvették szolgálatjok' jutalmát: *Donadicu, Vi comte* — az *Isere* departamentjébéli Legió' Oberstere *Vautre* pedig Bárói, titulyt kaptak. Aza *Granadiros*, kiről már említettük, hogy *Bonapartéval* *Elbá*n volt, s most még is ő volt az első; a ki legelőször tüzet adott a támadókra, a *Betsület-Legió'* keresztetésévé neveztetett.

(Mint hogy ez a *Gen. Donadicu* ily nevezetes emberré lett, méltó leszen rólla kevés szóval ezeket megjegyezni: Ő már a *Bonaparte'* Konzullá való létele előtt vitéz ember volt, mellyért *Svadronos Kapitány-*

ságot kapott: hanem, minthogy a' vitézség mellett, a' szívével megegyyezve 's nyilván beszéllő ember is volt, tehát az *Első Konzul* alatt sok üldöztetésnek lett tárgyává. Előbb a' Templében, 's az után a' *Lourdesi* kastélyban, hosszas fogságot szenvedett, melyből barátjainak szószollások által tsakugyan kiszabadulván, az Austria ellen való hadakozásban (1805-ben), elébb mintegy Gyalog Regiment Oberstere, 's nem soká mint General májor úgy szolgált. Ő is azok közzé a' vitézek közzé tartozott, kiket *Bonaparte* mindenkor a' leghevesebb tűzbe szokott volt küldözni, oly reménységgel, hogy így szép módon megmenekszik tőlök. Czéffját azonközben *Donadicure* nézve nem érte-el; ő minden veszedelmek közzül dicsősséggel kimenekedett: tehát a' táborozás után újabb fogást kellett az ő fogságba való küldésére keresni. Egy szóval *Donadicu* még a' Királynak visszatérésekor is fogságban szenvedett, de a' ki őtet azonnal nem tsak kibotsáttatta, hanem az *Idre és Ligeris* departament' katona kormányozójává is nevezte; a' hol a' Királynak hűséges szolgálatjában egész addig megmaradt, míg az 1814-dik esztendőben Mártius 20-dika után az alatta lévő katonaság is a' többekkel egygyütt a' Bonaparte' részére állván, *Donadicu* pedig a' Bonaparte alatt szolgálni nem akarván, útját *Bordeaux* városába vette, szolgálatját *Angoulême* Hercegnének ajánlotta, a' ki azt a' tanátsot adta néki, hogy vegye útját *Gentbe* a' Királyhoz, mellyet *Donadicu* meg is tselekedvén, *Gentben* General-Lajtnántá neveztetett, mellyért való háládatosságát most a' *Grenoblei* támadásban, a' hol, mint a' Hetedik katona osztály' komendánsa, úgy lakik, tetézve megbizonyította).

A' *Harlemi* újságban egy levél jött-ki, a' melly Május' 5-dik napján indult *Kersalliából*, 's ezek a' megjegyzésre méltó környüállások fordónak benne elő: — Mint-hogy Május' 3-dik és 4-dik napjai előtt, midőn, mint már említettük, Párisban sok

embert fogságra vittek, sok olyan katonák begyülekeztek vala Párisba, kik a' Királynak másodszeri visszatérése után a' katonaságból elbhotsáttattak, innen azt bozzák, hogy ez a' környüállás függésben lett volna a' *Grenoblei* összeesküvéssel. Mondják, hogy *Pajolon* kívül Marschal *Macdonaldnak* egy régi Adjutánsát is elfogták volna. *Dreux* mellett nagy rakás fegyvert, Párisban pedig sok katona formaruhát találtak-meg eldugva. Azon a' kártyának, a' melly ki volt osztatva, ezen szókon kívül, *Union, Liberté, és Patrie*, egy szám is találtatott, a' meily annyiféle volt, a' hányadik személynek adatva volt, 's ázt lehet némely kártyán látszó számból kihozni, hogy már nagyon sokak között ki volt légyen osztatva, 's hogy e'szerént a' pártosok nagy erőböz tartottak számot arra az esetre ha plánumjok elsülhet. Az összeesküvés czélja még nem világos, de könnyű gondólni. A' kik magokat a' dologba avatták, nagy részt mind alacsony sorsú 's a' mostani rendet nem szenvedhető emberek. Bámulni lehet rajta, hogy a' jelen való környüállások között bünös czélsásoknak legkisebb tekintetben való boldogulását remélhették. A' Párisi Politziai Prefektust nagy kedvességgel fogadván a' Király, nagy magasztalással kinyilatkoztatta a' maga megelégedését, azért, hogy ezen fenyegetőző környüállások között igen jó vigyázással volt.

Egy Frantzia tudósításban, melly az ország' határairol Május' 9-dikén dátáltatott 's a' Hamburgi újságban kihirdettetett, a' van, hogy a' Frantzia Politzia egy Stabális tisztuel egy gyűrűt találván, a' mellyre *Immortalité*, a' II-dik Napoleon' képével, egy kised és megszámozott kártyával, 's egy esküvésformával lévén felmetzve, e' tette azt figyelmetessé az eránt, hogy *Philantropicus Társaságnak* nevezete alatt összeesküvés légyen munkában, a' melynek valamely különös czélsácai lehetnének. Mint hírközlök, a' társaságnak már 345 tagjai fogat-

tattak-el, kik között mondják lenni azt a Huet nevű embert is, a' ki *Fouché* alatt osztályos Tisztviselő volt, és oly pennájú író, hogy vagy két rendbéli tudósításait, melyek Frantzia országnak utóbbi körülállásairól a' *Fouché* Ministersége alatt kijöttek, a' Minister megengedte a' maga tulajdon neve alatt a' világon esmeretesséleni. Ez a' *Philantropicus* (ember szerető) Társaság volt a' kútfeje mind azoknak a' híreknek és tudósításoknak, melyek ezen utolsó időkben a' világot eleibe jöttek Frantzia országról.

Dávidnak, kiről azt irtuk feljebb, hogy *Grenobleben* halálra ítéltetett ugyan, hanem egyszersmind a' Király' kegyelmeiségebe ajánlatott, nem kegyelmezett-meg a' Király: — „melly ugyan, így szoll a' *Quotidienne*, kétségkívül nehezen eshetett az ő Felsége könyörületes szívének; de, melly sok veszedelmeket nem okozott már a' büntetetlenül való maradás!“

A' *Lausennei* újság szerint Május' 12-dik napján kilentzven insurgenst ölték-meg *Grenoble* városában.

Majd minden levelek megegyezőleg említik ezt a' körülállást, hogy az összeesküvésnek *Párisi* tagjai, Májusnak 3-dikát, tudniillik azt a' napot választották vala a' magok plánumjoknak végrehajtására, melyen a' Király a' maga odaváló visszamenetelét 1814-ben meginnepelelt volt. Mint-hogy tudták azt a' támadók, hogy ezen a' napon minden nemzeti őrző seregbeli katonának minden nehézség nélkül bébótsáttatnak a' Királyi Udvarba, tehát azt tették volt fel magokban, ezen levelek' vélekedése szerint, a' támadók, hogy ilyen nemzeti őrző ruhát szerezzék magoknak, azt vegyék magokra, 's ekképpen a' Királyi familia lakószobáiba suhanjanak-bé szép titkon. Mások szerint a' volt feltett céljok, hogy a' *Páris* és *Fontainebleau* között lévő utat, a' hova a' Király a' maga familiájával egytében nem soká ki menni szándékozott, állják-el, 's mikor a' Királyi familia ott

elútazik, rohanjanak reá. Mondják, hogy még az *Orleansi* Hertzeget is belé foglalták volt a' magok plánumjokba, a' ki most, gyermekágyas feleségével együtt, *Londonban* tartózkodik. De ezek még eddig mind igen gyenge fundamentomon épült hírek, a' milyen hasonlóképpen az is, hogy a' plánum miképpen tanultatott-ki. Némelyek azt mondják, hogy egy rútszajba, a' kinek szeretője az összeesküvés közt volt, nyilatkoztatta-ki egyikik Ministernek a' dolgot, oly feltétel alatt, hogy az ő szeretőjének megkegyelmeznek. Mások azt beszélik, hogy valami esmeretlen ember egy parasztot beküldött a' Királyi Udvarba, oly fogással, hogy nálla *Gábrici Fű-Angyal* megjelenven, neki bizonyos nyilatkoztatásokat tett, de oly feltétel alatt, hogy azokat csak a' Királynak beszélhesse-meg. A' paraszt meg is nyerte a' Királyhoz való bébótsáttatását, 's a' titkot elbeszélvén, onnét előbb állott. De mint, előre is megjegyzök, e' mind csak hír. Sokak hiszik, hogy még csak valami meghatározott célja sem volt a' támadásnak. Csak annyi látszik-ki minden körülállásból, hogy az összeesküvés közzül némelyeknek a' Respublika' helyreálltatásán járt az eszük. Ugy látszik, hogy ezt lehet mondani a' *Grenoblei* támadásról, azzal a' különbséggel, hogy itt egy véres tsatát okozott, melyben mindazáltal az a' szerentse van, hogy az oda való láziasztók, vagy mind elluloltak, vagy fogságra estek, vagy széllyel kergettettek, úgy hogy remélni lehet, hogy a' más vidéeki láziasztóknak is el fog menni a' kedvek, ha ezeknek példájokat tekintik, a' hasonló próbatételről.

Lyontól fogva *Grenobleig* fegyveres seregek fekszenek. A' *Sardiniai* Király' parantsolatot adott-ki, hogy azon szoros utak, a' melyeken Frantzia országból, a' hegyek és erdők között *Picmontba* lehet menni, fegyveres seregekkel rakattassanak-meg, hogy jó vigyázás legyen, 's hogy az útasok

szoros vizsgálás' alá vonattassanak. A' helyek közül minden nap hordják bé az ott összefogdosztatott haramiákat. Generális *Donadieu* a' néki adatott hatalom szerint 's a' Prefektussal egygyetértőleg, folytatja a' közönséges tiszti karoknak úgynevezett *hit-tisztítását*, az az, kihányja hivataljokból az olyanokat, a' kik a' mostani lárma' alkalmatossággal magokat elég buzgósággal nem viselték, 's olyanokat rak bé helyekbe, a' kik eleitől fogva és most is kimútatták a' Királyi familia eránt való buzgóságokat.

Párisból írják, hogy ott a' Katona Prefektus' rendeléséből azt a' Stoffel nevű Helvétus Oberster is elfogták, a' ki a' *Bonaparte'* visszajövetelkor ő eránta olynagy hűséget bizonyított, hogy a' vezérlese alatt lévő harmadik számú Helvétus Regementet is árulásra akarta venni.

A' Király' testvére, *Monsieur*, mint a' nemzeti őrző sereg' fő Generálisa, kihirdette, hogy ezen sereg eránt való nagy bizodalmának megbizonyításául, azok között, a' kik magokat bizonyos megkülönböztető czimerekre érdemesekké tettek, mostanában és addig is, míg a' jövő Augustus' 25-dik napjára határozatva lévő kiosztás elkövetkezne, 6400 czimerek fog-nak haladék nélkül kiosztatni.

A' *Párisi Quotidienne* nevű újság, a' maga Brüsszseli levelezőtől tudja, hogy az ott tartózkodó szökevény Frantziák, nyughatatlan füléléssel várták a' Frantzia ország-i híreket. Sokak még eleikbe is útaztak a' Kúriroknak olyan reménységgel, hogy valami jó híreket, az az véres támadásokrol való híreket fognak tőlök hallani. De leirhatatlan volt az ő elszontyolodások, midőn az újságokban olvasták, hogy Frantzia országban szép tsendesség uralkodik, és hogy a' Király' első bemenetelének napja,

(Május' 3-dika) mindenütt nagy örvendzéssel meginnepeltetett.

Soissonból az *Alsne* departamentjébéli, 600 emberekből álló Légión, a' Hertzeg *Cereste'* vezérlese alatt, a' Király' eránt való hűségnek nagy kiutozással való jelentésével ment bé Május' 15-dik napján *Párisba*. Az utzákon sohol meg nem szűnt kiutozni: *Vivent les Bourbons!* (Éljenek a' Bourbonok). —

Toulouse városában, a' hol mindazonáltal ez által semmi lárma nem történt, egy korszmán Május' 7-dik napján, Generális *Clauzelnek*, kiről azt tartják, hogy Amerikában talált menedeket bűnös fejének, két adjuansait elfogták. —

A' *Párisi* tódí tanács Generális *Chartrant* halottra hitte, de egyszersmind a' Király' kegyelmességébe ajánlotta. Hanem maga *Chartrant* apelláltis a' Megvizsgálótlószek' eteibe.

Egyek között egy *Williams* nevű Anglus szökevényt is elfogtak mostanág Frantzia országban, a' ki azon helyen a' hol tartózkodott, az emberek irtózása volt, minthogy tsak nem *Sámsoni* erővel bír-lották, hogy meglehetősen kemény kőfalat azt tsupa öklivel megütvén ledötött; tsupa ujjával legnagyobb szegeket kihúzott; 's egyszer azt a' bolondságot is tselekedte, hogy egy inast derekba megfogván, felkapta, futva egy 20 lábnyom magasságú kőfal felé vitte, 's azon áltathajította: de tsakugyan nem lett semmi baja az inasnak, minthogy túl valamely sűrű ágú fára esett 's abba megakadott.

A' Királyi Fő Prokurátor *Bellart* az ifjabb *Berryer* nevű Prokurátort, a' ki Generális *Cambrenét* védelmezte, a' Prokurátorok fenytő kamarája' eleibe cizálta, hogy adjon számot valami veszedelmes tudományról, mellyet védelmező beszédjében ki-nyilatkoztatott, 's a' mellyel a' *Legitimusság* systemáját megsértette.